ISSN 2413-5593
2016. № 29 (УДК 81)
ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]
http://philology.knu.ua/node/318

УДК 81'255=134.2

ЕКСТРАЛІНГВІСТИЧНА СКЛАДОВА ХУДОЖНЬОГО ДИСКУРСУ В ОРИГІНАЛІ ТА ПЕРЕКЛАДІ НА МАТЕРІАЛІ ОПОВІДАНЬ Х. КОРТАСАРА ТА ЇХ УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДІВ

О. Ю. Дорошенко (м. Київ)
doretta@mail.ru

Аспірантка кафедри теорії і практики перекладу з романських мов імені Миколи Зерова Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Міністерство освіти і науки України)
01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

У статті досліджується така позамовна складова художнього дискурсу як конкретно-історичні умови функціонування текстів оригіналу та перекладу. Аналізуються маркери таких умов у тексті оригіналу та їх відтворення в тексті перекладу. Досліджуються шляхи оптимізації передачі експліцитної та імпліцитної інформації, що має значення для відтворення художнього дискурсу.

Ключові слова: переклад, художній дискурс, екстралінгвістичні чинники.

ЭКСТРАЛИНГВИСТИЧЕСКАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ДИСКУРСА В ОРИГИНАЛЕ И ПЕРЕВОДЕ НА МАТЕРЬЯЛЕ РАССКАЗОВ Х. КОРТАСАРА И ИХ УКРАИНСКИХ ПЕРЕВОДОВ

О. Ю. Дорошенко (г. Киев, Украина)
doretta@mail.ru

Аспирантка кафедры теории и практики перевода с романских языков имени Николая Зерова Института филологии Киевского национального университета имени Тараса Шевченко (Министерство образования и науки Украины)
01601, г. Киев, бульвар Тараса Шевченко, 14

В статье исследуется такая внеязыковая составляющая художественного дискурса как конкретно-исторические условия функционирования текстов оригинала и перевода. Анализируются маркеры таких условий в тексте оригинала и их воспроизведение в тексте перевода. Исследуются пути оптимизации передачи эксплицитной и

© Дорошенко О. Ю. [Дорошенко О. Ю.] doretta@mail.ru
Екстралінгвістична складова художнього дискурсу в оригіналі та перекладі на матеріалі оповідань Х. Кортасара та їх українських перекладів (Українською) **[Экстралингвистическая составляющая художественного дискурса в оригинале и переводе на матерьяле рассказов Х. Кортасара и их украинских переводов** (На укр. яз.)**]**
(Проблеми перекладознавства [Проблемы переводоведения])

имплицитной информации, которая имеет значение для воспроизведения художественного дискурса.

Ключевые слова: перевод, художественный дискурс, экстралингвистические факторы.

EXTRALINGUISTIC COMPONENT OF LITERARY DISCOURSE IN ORIGINAL AND TRANSLATION BASED ON THE MATERIAL OF JULIO CORTAZAR'S STORIES AND ITS UKRAINIAN TRANSLATIONS

O. Yu. Doroshenko (Kyiv, Ukraine)
doretta@mail.ru

Graduate student of Mykola Zerov Department of Theory and Practice of Translation from Romanian Languages, Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Ministry of Education and Science of Ukraine)
14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

The article deals with such an extralinguistic component of literary discourse as specific historical conditions the original and translated texts functionate in. Markers of such conditions in original text and their transfer are analyzed. The modes of optimal transfer of important explicit and implicit information for literary discourse transference are investigated.

Key words: translation, literary discourse, extralinguistic factors.

У розвитку перекладознавства останнім часом спостерігається активний інтерес до відтворення різних типів дискурсу. Досліджується дискурс юридичний [12], релігійний [15], художній, у тому числі поетичний [2; 3; 5], політичний, зокрема дипломатичний [7; 10], рекламний [1], філософський [8; 14] та ін. Дослідники переважно аналізують явище в парадигмі адресант-текст-адресат. Такий підхід не вичерпує складного та багатогранного поняття дискурсу. Важливою його частиною виступає і екстралінгвістична складова, якій приділяється значно менше уваги. У випадку художнього дискурсу важливим позамовним чинником є конкретно-історичні умови функціонування тексту у вихідній і цільовій культурах. Зазначені обставини й зумовлюють **актуальність** нашої статті.

Метою розвідки є дослідження конкретно-історичних умов функціонування чотирьох оригінальних оповідань Х. Кортасара та їх перекладів українською мовою.

Новизна дослідження полягає у виявленні експліцитних та імпліцитних лексичних показників конкретно-історичних умов, у яких розгортається художній дискурс, а також у аналізі їх відтворення українською мовою.

© Doroshenko O. Yu. [Doroshenko O. Ju.] doretta@mail.ru

Матеріалом дослідження слугують оповідання аргентинського письменника Х. Кортасара "Casa tomada", "Segunda vez", "Las puertas del cielo", "Torito" та їх переклади на українську мову у виконанні О. Буценка, М. Жерденівської, Ю. Покальчука, А. Сировця. Зазначені оповідання в той чи інший спосіб виражають конкретні історичні умови життя аргентинського суспільства. В усіх творах наявні топоніми, згідно з якими події відбуваються в Аргентині, Буенос Айресі.

В оповіданні "Casa tomada" скромні інтелігентні брат з сестрою усамітнено живуть у великому родинному будинку. Одного дня брат чує приглушені сторонні звуки у віддалених кімнатах. Він кидається до дверей, які розділяють жилу та нежилу частини дому й швидко закриває їх на ключ. Налякані брат з сестрою перестають навіть ходити прибирати другу частину. Однак приглушені звуки проникають і по їх бік дверей. Зрештою, нічого не взявши із собою, вони йдуть з будинок. Наостанок брат замикає вхідні двері на ключ і викидає його.

Зображені в творі персонажі змушені тікати з рідного будинку через страх перед невідомою силою, що наступає. Цей центральний образ-емоція страху виявляється в їх нелогічній, на першій погляд, реакції. В жодному з разів брат з сестрою не роблять спроби встановити походження звуків, не намагаються протистояти їм, а навпаки залишають усе рідне, зачиняють двері та ще й викидають ключа. Проілюструємо ці дії останніми двома реченнями твору:

Antes de alejarnos tuve lástima, cerré bien la puerta de entrada y tiré la llave a la alcantarilla. No fuese que a algún pobre diablo se le ocurriera robar y se metiera en la casa, a esa hora y con la casa tomada [29, c. 16].

Словосполучення "tuve lástima" 'відчув сум' свідчить про приховане небажання залишати будинок. Однак брат все ж зачиняє двері на ключ, який викидає. Дивний вчинок пояснюється в другому реченні побоюваннями брата, що хтось надумає пограбувати будинок і залізе в нього в той час, коли вже така година й будинок захоплено. Розв'язка подій у кінцівці відсутня, а це як відмічала К. Кандале, викликає багато питань [18]. Одним з пояснень такого вчинку, на нашу думку, може бути турбота про того, хто може залізти в будинок, який вже став небезпечним.

Переклад цього фрагменту ми надаємо в трьох відомих нам виконаннях. Хронологічно перший належить Ю. Покальчуку (1983):

Мені стало сумно. Я замкнув міцніше двері і кинув ключі у риштак. Навряд, подумав я, якомусь бідоласі заманеться красти в таку годину. Та й будинок уже загарбано [25, с. 31].

Стан суму відтворено. Але змінено мотивацію брата. Замість побоювання з'являється сумнів, що будинок буде пограбовано. З такою думкою порушується

семантична логіка: якщо навряд чи комусь заманеться пограбувати будинок, навіщо тоді закривати двері та ще й викидати ключа. В результаті вже на етапі сприйняття самого тексту український читач отримує кінцівку, яка не сполучається з усім попереднім розвитком ідейно-образної структури і здається позбавленою смислу.

Переклад М. Жерденівської (1999, 2003):

Перед тим, як піти геть, я замкнув двері на ключ і кинув його в канаву, щоб який-небудь нещасний приблудько не увійшов бува так пізно в захоплений дім [26, с. 96].

У реченні відсутня вказівка на сум брата, тоді як вона є важливою в смисловому плані. Разом з тим, мотивацію брата зачинити двері передано, що є успішним для відтворення ідейно-образної структури твору в цілому.

Третій переклад було виконано та викладено в інтернеті студентом КНУ ім. Тараса Шевченка А. Сировцем в 2013 році:

Мені стало сумно. Перш ніж ми пішли, я добре зачинив вхідні двері і жбурнув ключі у водостік, а то, не приведи Боже, якийсь бідака ще здумає полізти грабувати дім, а година вже пізня, та й дім ж бо захоплено [27].

Цей найсучасніший переклад є найбільш точним до оригіналу, оскільки зберігає як вказівку на сум брата, так мотиви його дій.

В цілому, хоча в трьох перекладах мотивація вчинку брата передана з різним ступенем вірності оригіналові, основний образ страху відтворено. В плані дискурсу, ми можемо зазначити, що в першому наближенні, а саме в парадигмі автор-текст-читач, важливим чинником успішної міжкультурної комунікації є те, на скільки вірним оригіналові є переклад, до якого звертається читач.

Конкретно-історичними умовами створення оповідання є перонізм. Саме у рік публікації оповідання (1946) президентом Аргентини став Хуан Перон (1946-1955, 1973-1974), який фактично перетворився на диктатора. Він провадив ідеологічну популістську політику в умовах широкої підтримки народних мас і гострої критики з боку інтелігенції. На цьому фоні аргентинський читач побачив у сюжеті символічність і розцінив твір як антиперонiстську алегорію: захоплений будинок є Аргентиною, що відступає під натиском перонізму. Навіть проводили паралель між втечею брата з сестрою та виїздом Кортасара до Парижу, відмічаючи, що в ті часи еміграція інтелігенції була масовою [22]. Сам же письменник заперечував свідомий наступ на Перона, говорячи, що сюжет оповідання йому наснився. В подальшому, соціально-політична інтерпретація твору, попри розробки інших, залишалася провідною [17].

© Doroshenko O. Yu. [Doroshenko O. Ju.] doretta@mail.ru

Переклади цього оповідання функціонують і сприймаються в іншому конкретно-історичному контексті. Для українців, котрі як і всі народи найбільш ґрунтовно вивчають історію власної країни, історія Аргентини є частиною світової історії. За шкільною програмою стандартного рівня зі всесвітньої історії, затвердженої МОН України [9], цікавий нам період історії країн Латинської Америки вивчається в 11 класі в рамках теми «Розвиток провідних країн Азії, Африки та Латинської Америки в др. пол. XX – на поч. XXI ст». На цю загальну тему виділяється 5 годин. За такий короткий термін опрацювати інформацію про цілі континенти можна лише в загальних рисах. Крім цього, аналіз самих підручників, затверджених Програмою, виявляє, що політика Х. Перона висвітлюється в одному абзаці, в якому він характеризується не як диктатор, а прогресивний політичний і державний діяч [6]. Так само і твори Кортасара не вивчаються ґрунтовно в шкільній програмі, в якій письменник з'являється лише в списку додаткової літератури для читання, де пропонується один його роман «Гра в класи» [9].

У цьому світлі український читач малопідготовлений до сприйняття оповідання в контексті реальних умов його створення та функціонування. Оскільки в тексті немає словесних маркерів, на перший план твору виходить загальнолюдська тема страху перед невідомим. Для співвіднесення перекладу твору із екстралінгвістичною складовою дискурсу необхідна обізнаність з соціально-політичними умовами в Аргентини, яка забезпечується фаховими знаннями читача або його високою пізнавальною активністю.

Наступним ми розглянемо оповідання "Segunda vez", в якому зв'язок з політичною ситуацію в країні знаходить вже деяке словесне вираження. За сюжетом Марія Елена отримує офіційну повістку з'явитися за невідомою їй адресою. В коридорі дівчина займає чергу. Серед очікуючих є хлопець, який прийшов сюди вдруге. Він заходить до кабінету і не повертається. Коли у кімнату потрапляє Марія Елена, на свій подив вона не бачить там ні хлопця, ні інших дверей, в які він міг би вийти. Після заповнення анкети, дівчині теж говорять прийти вдруге. Вже на вулиці вона якийсь час чекає на хлопця і думає з надією, що коли вона повернеться сюди вдруге, їй скажуть вийти через інші двері, хоча через які, незрозуміло.

Центральним у оповіданні є образ-тривоги, що межує зі страхом. Атмосфера таємничості поступово нагнітається накопиченням питань. Невідомо, до якої установи прийшла дівчина, хто ставить їй запитання, куди зник хлопець, що буде з нею, коли вона прийде вдруге. Підказка для читача міститься на початку оповідання та в останньому реченні в формі внутрішнього мовлення тих людей, хто приймає в

кабінеті запрошених. Вони знають, що відбувається і знають, що буде. Ще однією підказкою є експліцитна вказівка на державний апарат, а саме:

Aunque el número figuraba clarito en la convocatoria, la sorprendió no ver la bandera patria y por un momento se quedó en la esquina (era demasiado temprano, podía hacer tiempo) y sin ninguna razón le preguntó al del quiosco de diarios si en esa cuadra estaba la Dirección [30, c. 27].

Фрагмент містить словосполучення “bandera patria” букв. ‘вітчизняний прапор’, який дівчина хоче побачити на будинку, а також слово “Dirección”, яке відповідає структурному підрозділу “управління” міністерства [23].

Переклад цього оповідання виконано Ю. Покальчуком:

Хоча на повістці номер будинку написано було виразно, вона здивувалася, не побачивши прапора, й на мить затрималася на розі (і так було зарано, ще мала час), а потім ні з того ні з сього звернулася до чоловіка з газетного кіоска й запитала, чи в цьому кварталі міститься Дирекція [25, с. 276].

Першу авторську вказівку, прикметник “patria”, перекладач вилучає. Другу вказівку, іменник “Dirección”, відтворює буквально зі збереженням великої літери “Дирекція”. За словником української мови в лексемі переважає сема адміністрування [13], тоді як за оригіналом тут має вказуватися керівний орган державної установи. Еквівалентом могло б бути “управління”, яке зафіксоване в іспансько-українському словнику [11]. Трансформації перекладача вилучають підказки україномовному читачу, що тривога, страх породжуються державою. Відсутність словесної опори для того, щоб пов’язати події оповідання з державним апаратом відкриває широкий простір для суб’єктивних асоціацій, пов’язаних із власним життєвим досвідом читача.

Конкретно-історичними умовами написання твору “Segunda vez” (1976) була остання воєнна хунта, що перебувала при владі в Аргентині з 1976 по 1983 рр. У цей період державний тероризм спрямований проти підозрюваних у політичній опозиції досяг найвищої точки: у країні було викрадено і знищено близько 30 тисяч людей. Кортасар на той момент зайняв активну політичну позицію, вважаючи, що письменник зобов’язаний висвітлювати соціально-політичну дійсність країни. Правляча верхівка розцінила твір як прямий наступ на владу, а критики як колективний дискурс, який концентровано виразив те, про що в офіційній літературі говорити було неможливо [24].

Український читач знову опиняється в ситуації, коли для інтерпретації твору потрібні знання про конкретно-історичні умови його створення. І якщо в оповіданні “Casa tomada” без відповідних знань ідея сприймається на загальнолюдському рівні,

© Doroshenko O. Yu. [Doroshenko O. Ju.] doretta@mail.ru

то в "Segunda vez" після прочитання без відповідних знань виникає ще більше запитань. Заповнити інформативну лакуну міг би літературознавчий коментар до твору, що поглибив би його розуміння. Приміром Ю. Покальчук коментує твір у передмові до збірки перекладів: "автор засуджував міщанський, дрібнобуржуазний погляд на життя, де кожне сліпе підпорядкування незрозумілим, тупим чиновницьким усталенням неодмінно приведе людину до загибелі — моральної чи фізичної" [25, с. 14]. Але цей коментар ми вважаємо певною мірою суб'єктивним. В ньому відсутня інформація про конкретно-історичні умови виникнення твору, а ідея розтлумачена як засудження міщанського погляду на життя. Все це уводить читача ще далі від авторської ідеї. Щоб читач міг скласти своє власне враження, йому на допомогу необхідна більш об'єктивна і достовірна інформація про конкретно-історичні умови, в яких функціонує оригінал.

Третє оповідання "Las puertas del cielo". Його персонажі – адвокат Ардой і подружжя продавця ринку, Мауро, та танцівниці мілонги, Селіни. Вигравши судову справу, адвокат, Мауро і Селіна товаришують і разом ходять танцювати мілонгу. Несподівано Селіна помирає. Мауро тужить і Ардой веде його до клубу, який вони часто відвідували з Селіною. Несподівано в клубі крізь дим сигар на танцмайданчику, чоловіки водночас бачать образ Селіни.

Центральним у оповіданні виявляється реалія мілонга, що поєднує різних за соціальним статусом персонажів. Реалія уособлюється в образі Селіни, пристрасної її танцівниці. Зауважимо, що на противагу чоловічим образам, в тексті її професія прямо не вказана. Текст містить лише натяки:

[…] pensé en la carrera de Celina y el gesto de Mauro al sacarla de la milonga del griego Kasidis y llevársela con él. Se precisaba coraje para esperar alguna cosa de esa mujer, y fue en esa época que lo conocí, cuando vino a consultarme sobre el pleito de su vieja por unos terrenos en Sanagasta. Celina lo acompañó la segunda vez, todavía con un maquillaje casi profesional, moviéndose a bordadas anchas pero apretada a su brazo [29, с. 243].

Перше ключове словосполучення "al sacarla de la milonga" вказує, що Мауро забрав Селіну з клубу мілонги. Інші два "moviéndose a bordadas anchas" 'йшла широкою ходою' і "maquillaje casi profesional" 'майже професійний макіяж' імплікують, що в клубі вона була танцівницею мілонги, оскільки їм властива своєрідна хода та відповідний макіяж. Відмітимо також інші дві синтагми важливі для характеристики жінки. Перша – "se precisaba coraje para esperar alguna cosa de esa mujer" 'потрібна була мужність, щоб очікувати чогось путнього від цієї жінки'– імплікує, що її поведінка відхилялась від загальноприйнятих норм у суспільстві.

Друга – "pero apretada a su brazo" 'але спираючись на його руку' – вказує, на повагу жінки до свого чоловіка, Мауро.

Перекладач твору, Ю. Покальчук, допускає деякі зміни в образах:

[…] я уявив собі, як Мауро забрав Селіну з кабаре грека Касідіса. Сподіватися, що дівка з нічного клубу стане доброю дружиною — для цього потрібна неабияка мужність. Саме тоді я познайомився з Мауро, він прийшов до мене консультуватися у справі судового процесу своєї старої матері, зв'язаного із земельними ділянками в Санагасті. Вдруге він з'явився разом з Селіною, вона все ще була наквацьована, як повія, і йшла, погойдуючись на підборах, повиснувши на його руці [25, с. 117].

У фрагменті Мауро забирає Селіну не з мілонги, а "з кабаре". У двох словосполученнях, що вказують на професію, широка хода замінюється на "йшла, погойдуючись на підборах", а професійний макіяж на "наквацьована як повія". Інші характеристики Селіни також містять зміни. У першій, "esa mujer" відтворено як "дівка з нічного клубу". У другій, "спираючись" замінено на "повиснувши". Зазначене призводять до появи зневажливої оцінки в образі. Але головне, що з ними вилучаються вказівки оригіналу, що Селіна танцівниця. Хай навіть танцює в кабаре, але все ж таки вона не повія.

Зауважимо також, що в перекладі занижено соціальний статус і Мауро. Синтагма *"Mauro puestero en el Abasto"* [29, с. 243] відтворено як *"Мауро, робітника різниці"* [25, с. 117]. Тобто продавець з центрального продовольчого ринку Абасто в Буено Айресі перетворюється на різника.

Інтерпретація цього оповідання суттєво пов'язана вже з його культурно-історичним контекстом, у центрі якого знаходиться реалія 'мілонга'. Танок як попередник танго є частиною латиноамериканської культури, а особливо аргентинської. Мілонгою також називають самі танцювальні вечори, які організовуються в спеціальних клубах. Невід'ємною частиною таких вечорів є наймані танцівники мілонги, які організують і заохочують відвідувачів [20]. У загальній любові аргентинців до цього танцю соціальне розрізнення суспільства послаблюється, і він об'єднує людей. Саме така ситуація зображена в оповіданні, ідеєю якого стає єднання таких дуже різних персонажів.

У перекладі реалія пояснюється в кінці сторінки як "нічний клуб, кабаре з народними піснями та танцями" [25, с. 119]. Проте, лексичні одиниці 'нічний клуб', 'кабаре' дещо неточно відображають зміст слова через негативні конотації в український культурі. Разом із заниженим статусом персонажів таке пояснення

© Doroshenko O. Yu. [Doroshenko O. Ju.] doretta@mail.ru

реалії ніяк не допомагає зрозуміти як у таких різних людей могло бути щось спільне для дружби, а особливо духовна єдність.

Зауважимо, що аргентинський читач у творі також може побачити і політичний контекст. Імплікація міститься в слові "monstruos", яке Кортасар вживає в описі відвідувачів клубу мілонги. В рік написання твору (1951) так називали прихильників Перону. Слово також є інтертекстуальним посиланням на оповідання А. Касареса, Х. Борхеса "La fiesta del monstruo" 'Свято чудовиська', де під ним розумівся сам Х. Перон [21]. Але тут конкретні політичні умови є другорядними. Набагато важливішими за них є культурний контекст, який і виявляє авторську ідею єднання.

Останнє оповідання "Torito" побудовано як внутрішній монолог смертельнохворого боксера, що лежить у лікарні і згадує своє життя: великі успіхи в спорті, славу, наміри здобути титул чемпіона. Але боксер постійно повертається до своєї поразки в Нью-Йорку, яка поставила крапку в його кар'єрі.

Центральний у творі образ боксера позначений емоцією відчаю через поразку в США. В контексті національної самосвідомості вона сприймається аргентинцями як поразка особиста. Характеризує образ національно маркована лексика, яку вживає боксер. Це просторіччя, вульгаризми, індихенізми та високою мірою лунфардо. Останній є розповсюдженим у Буенос Айресі соціолектом, що почав формуватися в середовищі іспанських каторжників висланих до Латинської Америки в XVII ст., а в пізніші роки поповнився лексикою італійських робочих-іммігрантів [16]. Наведемо уривок, який водночас ілюструє лексику та важливість для аргентинців здобути перемогу над США:

[…] y podíamos matear en el hotel y de cuando en cuando caía un criollo y dale con los autógrafos, y a ver si me lo fajás bien a ese gringo pa que aprendan cómo somos los argentinos. No hablaban más que del campeonato, qué le vas a hacer, me tenían fe, che, y me daban unas ganas de salir atropellando y no parar hasta el campeón [31, с. 364].

"Matear" – пити мате [20]. Fajar, 'обгортати, опоясувати' [19], у глосарії лунфардо – 'наносити шкоду комусь, побити' [20]. "Pa" – розмовне скорочення прийменника "para" 'для'. "Che" є вигуком для привертання уваги, вираження подиву [19]. Це неформальне звертання в Аргентині, і загалом популярне позначення самих аргентинців [20]. Латиноамериканізмами є "criollo", нащадок європейця, народженого в Латинській Америці [20], та "gringo", уродженець США, не володіючий іспанською мовою [20]. Завдяки лексиці створюється образ малоосвіченого аргентинця з італійським корінням з бідних верст. Сам уривок виявляє ті надії аргентинців, що покладаються на боксера в змаганні з США.

Переклад твору виконано О. Буценком:

І ми могли чаювати й балакати в готелі, і час від часу вламувався який-небудь креол за автографом і цікавився, чи добре я всипав тому грінго, хай знають, які мі – аргентинці. Всі тільки й балакали про чемпіонат, що вдієш, у мене вірили, друже, і це додавало мені снаги йти, перемагаючи всіх, аж до титулу чемпіона [28, с. 138].

"Matear" одомашнено українським дієсловом "чаювати", "fajar" відтворено розмовним "всипати", розмовна маркованість прийменника "pa" втрачена, "che" відтворено нейтральним звертанням "друже", "criollo" і "gringo" традиційно транслітеровані, не пояснені. Ми бачимо, що національно маркована лексика, відтворення якої становить труднощі, в цілому нейтралізована, одомашнена, змінена на розмовну. Сама ж ідеї протистояння Аргентини з США виражена збереженням "criollo" і "gringo".

Окрему проблему перекладу складає лунфардо з його італійським забарвленням. Проте, перекладач шукає способи компенсувати його втрати і в одному з випадків іспанське словосполучення "mama mía" [31, с. 363] відтворює з італійським звучанням, зберігаючи латинську графіку: mamma mia [28, с. 137]. Це привносить у текст італійське забарвлення і збагачує образ персонажу.

Опубліковане в 1956 році оповідання, містить на своєму початку присвяту, яка є ключовою для інтерпретації. В ньому згадується ім'я Суареса, відомого аргентинського боксера, кумира аргентинців із прізвиськом Торіто. Виходець з бідних прошарків суспільства, він блискуче розпочав кар'єру і отримав шанс здобути титул чемпіона світу. Однак у США програв вирішальний бій, після чого захворів і у віці 29 років помер. Кортасар як великий шанувальник боксу назвав історію зі Суаресом справжньою спортивною трагедією, оскільки вона була вже не першою поразкою в змаганні аргентинського боксу з американським [4].

По-суті, для аргентинця твір став не лише згадкою про улюбленого боксера, але відображенням цілої аргентинської спортивної епохи.

Україномовному читачу авторського присвячення недостатньо. Воно не містить інформація про життя Хусто Суареса, а також про значення того бою в США не тільки для кар'єри боксера, але й для самосвідомості аргентинців. Без цієї інформації твір залишається на рівні особистої драми, а його соціальний і політичний контекст глибоко імплікується. Ситуацію міг би виправити коментар з короткою біографічною довідкою про боксера і з поясненням причин, з яких бій у США був таким важливим для національного престижу Аргентини.

Отже, проведений аналіз показав, що важливою екстралінгвістичною складовою дискурсу є конкретні історичні умови, в яких функціонує текст. В них ми

© Doroshenko O. Yu. [Doroshenko O. Ju.] doretta@mail.ru

виявили соціальну та політичну ситуації, культурні реалії, національну самосвідомість. Вони знаходять у тексті оригіналу своє словесне вираження або залишаються не експлікованим фоном твору.

Тексти оригіналу і перекладу функціонують у різних умовах. Адресат оригіналу живе в тих самих або в близьких конкретно-історичних умовах, що й автор твору. Це дає йому можливість сприймати не тільки експліцитне але й імпліцитне. Життєвий досвід адресата перекладу та сприйняття ним твору формується зовсім іншими конкретно-історичними умовами. Це в багатьох випадках може ускладнювати декодування не тільки імпліцитної інформації, але навіть і експліцитної, словесно вираженої.

Література

1. *Волкогон Н Л.* Іспаномовний рекламний дискурс і його відтворення українською мовою: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.16 / Н. Л. Волкогон. – К., 2002. – 19 с.

2. *Зимомря М. І.* Німецька література в оцінках та інтерпретація Івана Франка: дискурс рецепції / М. І. Зимомря // Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка. – 2009. – Вип. 42. – С. 15-18.

3. *Кияк Т. Р.* Дискурсивні особливості перекладу поезії / Т. Р. Кияк // Мовні і концептуальні картини світу. – 2012. – Вип. 42. ч. 1. – С. 3-12.

4. *Кортасар Хуліо.* Беседы с Эвелин Пикон Гарфилд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mir-es.com/bio.php?g=%CA&link=22.

5. *Крушинська О. Г.* Символістський дискурс поезії Артюра Рембо та його відтворення в українському перекладі / О. Г. Крушинська // Мовні і концептуальні картини світу. – 2015. – Вип. 48. – С. 252-261.

6. *Ладиченко Т. В.* Всесвітня історія 11 клас [Електронний ресурс] / Т В Ладиченко. – Режим доступу: http://pidruchnyk.com.ua/445-vsesvtnya-storya-ladichenko-11-klas.html.

7. *Лобода Ю. А.* Збереження прагматичного потенціалу топонімічних та історичних реалій англомовного політичного дискурсу в українських перекладах / Ю. А. Лобода // Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи. – 2011. – С. 204-209.

8. *Малиновська І. В.* Феноменологічний дискурс і феноменологія перекладу: проблеми методології і практики / І. В. Малиновська // Studia linguistica: збірник наук. праць. – 2010. – Вип. 4. – С. 81-89.

9. *Міністерство освіти* та науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html.

10. *Пономаренко О. В.* Особливості процесу запозичення в дипломатичному дискурсі (на матеріалі італійської мови) / О. В. Пономаренко // Мовні і концептуальні картини світу. – 2014. – Вип. 51. – С. 400-409.

11. *Сахно В. Ф, Коваль С. А.* Словник: Іспансько-український / В. Ф. Сахно, С. А. Ковалів. – К. : Ірпінь: ВТФ Перун, 2004. – 544 с.

12. *Семьонкіна І. А*. Специфіка англомовного законодавчого дискурсу в аспекті перекладу / І. А. Семьонкіна // Вісник ХНУ. – 2010. – № 896. – С. 181-185.

© *Дорошенко О. Ю. [Дорошенко О. Ю.]* doretta@mail.ru

13. Словник української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sum.in.ua/s/dyrekcija.

14. *Федорова Л. О., Янко Ю. В.* Філософський дискурс та прагматичні проблеми його перекладу / Л. О. Федорова, О. В. Янко // Studia Philologica. – 2012. – Вип. 1. – С. 117-119.

15. *Чернишова Ю.* Переклад сучасних релігійних текстів у контексті функцій релігійного дискусу / Ю. Чернишова // Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка. – 2014. – Вип. 1(47). – С. 12-15.

16. Языковые контакты: краткий словарь [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://language_contacts.academic.ru/301/%D0%9B%D1%83%D0%BD%D1%84%D0%B0%D1%80%D0%B4%D0%BE.

17. *Aguilar Ambriz César Eduardo* Texto tomado. Análisis narratológico de 'Casa tomada' de Julio Cortázar [Електронний ресурс] / César Eduardo Ambriz Aguilar. – Режим доступу: http://pendientedemigracion.ucm.es/info/especulo/numero42/casatoma.html.

18. *Candale Carmen* Análisis del cuento Casa tomada [Електронний ресурс] / Carmen Candale. – Режим доступу: http://www.academia.edu/5811098/An%C3%A1lisis_del_cuento_Casa_tomada_-_Carmen_Candale.

19. Diccionario de la lengua española [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dle.rae.es/?w=diccionario.

20. Diccionario de significados [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://que-significa.com.

21. *Lafont Belén María* Literatura argentina y peronismo [Електронний ресурс] / María Belén Lafont. – Режим доступу: https://prezi.com/lcwuaslkxqp9/literatura-argentina-y-peronismo/.

22. *López Yolanda* Análisis de "Casa tomada" [Електронний ресурс] / Yolanda López. – Режим доступу: https://yolandalopezlopez.com/16-blog/36-analisis-de-qcasa-tomadaq.

23. *Portal oficial del Gobierno de la República Argentina* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.argentina.gob.ar/buscador_respuesta.php?cx=014515157576734078854%3Abgajcfkdgca&cof=FORID%3A11&ie=UTF-8&q=direccion.

24. *Twardy Maria E.* Alguien que anda por ahí: Julio Cortázar, literatura y exilio [Електронний ресурс] / Maria E. Twardy. – Режим доступу: https://pendientedemigracion.ucm.es/info/especulo/numero40 /coexilio.html.

Джерельна база

25. *Кортасар Хуліо.* Таємна зброя: Новели / Хуліо Кортасар // Упоряд., передм. та перекл. з ісп. Ю. Покальчука. – К.: Дніпро, 1983.

26. *Латиноамериканські повісті та оповідання* / пер. з ісп. М. Жердинівської. – К.: КМЦ «Поезія», 2003.

27. *Кортасар Хуліо.* Захоплений дім / Хуліо Кортасар // пер. з ісп. А. Сировець [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mamboreta.livejournal.com/.

28. *Кортасар Хуліо*. Торіто. / Хуліо Кортасар // пер. з ісп. О. Буценко // Всесвіт 1981. – №6 С. 135-139.

29. *Cortázar Julio.* Los relatos 3. Pasajes / Julio Cortázar . – Madrid, Alianza editorial, 2012.

30. *Cortázar Julio.* Los relatos 4. Ahí y ahora / Julio Cortázar . – Madrid, Alianza editorial, 2012.

31. *Cortázar Julio.* Los relatos 2. Juegos / Julio Cortázar . – Madrid, Alianza editorial, 2012.

References

1. Volkogon N L. *Ispanomovnyj reklamnyj dyskurs i jogo vidtvorennja ukrai'ns'koju movoju* [Spanish language advertising discourse and its reproduction in the Ukrainian language]: Avtoref. dys... kand. filol. nauk: 10.02.16 Kyi'v. nac. univ. im. T. Shevchenka. K., 2002. 19 s (In Ukr).

2. Zymomrja M. I. *Nimec'ka literatura v ocinkah ta interpretacija Ivana Franka: dyskurs recepcii'* [German literature in Ivan Franko's evaluation and interpretation: the discourse of the reception]. Visnyk KNU im. Tarasa Shevchenka. 2009. Vyp. 42. S. 15-18 (In Ukr.).

3. Kyjak T. R. *Dyskursyvni osoblyvosti perekladu poezii'* [Discursive peculiarities of translation of poetry]. Movni i konceptual'ni kartyny svitu. K.: VPC «Kyi'vs'kyj universytet». 2012. Vyp. 42. ch. 1, S. 3-12 (In Ukr.).

4. Kortasar Hulio. *Besedy s Эvelyn Pykon Garfyld* [A Conversation with Julio Cortazar By Evelyn Picon Garfield] [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://mir-es.com/bio.php?g=%CA&link=22 (accessed 11.04.16).

5. Krushins'ka O. G. *Simvolists'kij diskurs poezії Artjura Rembo ta jogo vidtvorennja v ukraïns'komu perekladi* [Symbolistic discourse of Arthur Rimbaud's poetry and its reproduction in the Ukrainian translation]. – Movni i konceptual'ni kartini svitu. K., VPC «Kiïvs'kij universitet». 2015. Vip. 48. S. 252-261 (In Ukr.).

6. Ladichenko T. V. *Vsesvitnja istorija 11 klas* [World history 11th grade] [Elektronnij resurs]. Rezhim dostupu: http://pidruchnyk.com.ua/445-vsesvtnya-storya-ladichenko-11-klas.html.

7. Loboda Ju. A. *Zberezhennja pragmatichnogo potencialu toponimichnih ta istorichnih realij anglomovnogo politichnogo diskursu v ukraïns'kih perekladah* [The preservation of the pragmatic potential of toponymic and historical realities of the English-language political discourse in the Ukrainian translations]. Lingvistika XXI stolittja: novi doslidzhennja i perspektivi. K., Logos, 2011. S. 204-209 (In Ukr.).

8. Malynovs'ka I. V. *Fenomenologichnyj dyskurs i fenomenologija perekladu: problemy metodologii' i praktyky* [Phenomenological discourse and phenomenology of translation: problems of methodology and practice]. Studia linguistica: zbirnyk nauk. prac'. K., VPC «Kyi'vs'kyj universytet». 2010. Vyp. 4. S. 81-89 (In Ukr.).

9. *Ministerstvo osvity ta nauky Ukrai'ny* [The Ministry of education and science of Ukraine] [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html (accessed 11.04.16).

10. Ponomarenko O. V. *Osoblyvosti procesu zapozychennja v dyplomatychnomu dyskursi (na materiali italijs'koi' movy)* [Features of the process of borrowing in diplomatic discourse (on the material of the Italian language)]. Movni i konceptual'ni kartyny svitu. K., VPC «Kyi'vs'kyj universytet». 2014. Vyp. 51. S. 400-409 (In Ukr.).

11. Sahno V. F, Koval' S. A. *Slovnyk: Ispans'ko-ukrai'ns'kyj* [Dictionary: Spanish-Ukrainian]. K., Irpin': VTF Perun, 2004. 544 s (In Ukr.).

12. Sem'onkina I. A. *Specyfika anglomovnogo zakonodavchogo dyskursu v aspekti perekladu* [The specifics of the English legal discourse in the aspect of translation]. Visnyk HNU. 2010. № 896. S. 181-185 (In Ukr.).

© *Дорошенко О. Ю. [Дорошенко О. Ю.]* doretta@mail.ru

13. *Slovnyk ukrai'ns'koi' movy* [Dictionary of the Ukrainian language] [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: http://sum.in.ua/s/dyrekcija (accessed 11.04.16).

14. Fedorova L. O., Janko Ju. V. *Filosofs'kyj dyskurs ta pragmatychni problemy jogo perekladu* [Philosophical discourse and pragmatic problems of translation]. Studia Philologica: zbirnyk nauk. prac'. K., Kyi'vs'kyj universytet imeni Borysa Grinchenka. 2012. Vyp. 1. S. 117-119 (In Ukr.).

15. *Chernyshova Ju. Pereklad suchasnyh religijnyh tekstiv u konteksti funkcij religijnogo dyskursu* [The modern translation of religious texts in the context of the functions of religious discourse]. Visnyk KNU im. Tarasa Shevchenka. 2014. Vyp. 1(47). S. 12-15 (In Ukr.).

16. *Jazykovye kontakty: kratkyj slovar'* [Language contacts: a brief dictionary] [Elektronnyj resurs]. Rezhymdostupu: http://language_contacts.academic.ru (accessed 11.04.16).

17. Aguilar Ambriz César Eduardo Texto tomado. *Análisis narratológico de 'Casa tomada' de Julio Cortázar* [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://pendientedemigracion.ucm.es/info/especulo/numero42/casatoma.html (accessed 11.04.16). 18. Candale Carmen *Análisis del cuento Casa tomada* [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: http://www.academia.edu/5811098/An%C3%A1lisis_del_cuento_Casa_tomada_-_Carmen_Candale (accessed 11.04.16).

19. *Diccionario de la lengua española* [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: http://dle.rae.es/?w=diccionario (accessed 11.04.16).

20. *Diccionario de significados* [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: http://que-significa.com (accessed 11.04.16).

21. Lafont Belén María. *Literatura argentina y peronismo* [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: https://prezi.com/lcwuaslkxqp9/literatura-argentina-y-peronismo/ (accessed 11.04.16).

22. López Yolanda. *Análisis de "Casa tomada"* [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: https://yolandalopezlopez.com/16-blog/36-analisis-de-qcasa-tomadaq (accessed 11.04.16).

23. *Portal oficial del Gobierno de la República Argentina* [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: http://www.argentina.gob.ar/buscador_respuesta.php?cx= 014515157576734078854%3Abgajcfkdgca&cof=FORID%3A11&ie=UTF-8&q=direccion (accessed 11.04.16).

24. Twardy Maria E. *Alguien que anda por ahí: Julio Cortázar, literatura y exilio* [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: https://pendientedemigracion.ucm.es/info/especulo/numero40/coexilio.html (accessed 11.04.16).

25. Kortasar Hulio. *Tajemna zbroja: Novely* [Julio Cortázar. Secret weapon: Novels]. Uporjad., peredm. ta perekl. z isp. Ju. Pokal'chuka. K., Dnipro, 1983 (In Ukr.).

26. *Latynoamerykans'ki povisti ta opovidannja* [Latin American novels and stories] / Perekl. z isp. M. Zherdynivs'koi'. K., KMC «Poezija», 2003 (In Ukr.).

27. Kortasar Hulio. *Zahoplenyj dim* [Julio Cortázar. House Taken Over] Pereklad z isp. A. Syrovec' [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: http://mamboreta.livejournal.com/ (accessed 11.04.16).

28. Kortasar Hulio. *Torito.* [Julio Cortázar. Torito] Pereklad z isp. O. Bucenko // Vsesvit 1981. №6. S. 135-139 (In Ukr.).

29. Cortázar Julio. *Los relatos 3. Pasajes*. Madrid, Alianza editorial, 2012 (In Span.).

30. Cortázar Julio. *Los relatos 4. Ahí y ahora*. Madrid, Alianza editorial, 2012 (In Span.).

31. Cortázar Julio. *Los relatos 2. Juegos*. – Madrid, Alianza editorial, 2012 .

© *Doroshenko O. Yu. [Doroshenko O. Ju.]* doretta@mail.ru